

OLDTIDSHØJEN I TAASTRUP GRANSKOV

Mellem den udtørrede Korup Sø og Kolindvej, 5-6 km. øst for Rønne og en km. nord for landsbyen Taastrup, finder vi Taastrup Granskov – eller som det oprindeligt hed: Taastrup Sande. Området var indtil begyndelsen af 1800-tallet i sandflugt, men blev på dette tidspunkt tilplantet og fremtræder i dag som tæt skov. Det ejes af Taastrups ”bymænd” i fællesskab, og de årlige generalforsamlinger i selskabet ”Taastrup Granskov” er stadigvæk med til at skabe sammenhold i området.

Inde i granskoven finder vi to bemærkelsesværdige anlæg, beliggende ved siden af hinanden, nemlig dels en oldtidshøj - en stor runddysse - og dels et mærkværdigt system af stensætninger og stenbrolagte ”grotter”, det såkaldte ”Martens´ lystanlæg”, som der findes en særskilt artikel om i Syddjursportalsens oplevelsesguide. Nærværende artikel omhandler kun oldtidshøjen.

Århus Amt anlagde i 1990'erne en parkeringsplads ved Kolindvej – øst for vejen - og skiltning derfra til oldtidshøjen og anlægget. Der er en spadseretur på omkring halvanden kilometer gennem et varierende og spændende skovområde fra parkeringspladsen til oldtidshøjen og lystanlægget, men desværre er skiltningen på den sidste del af ruten gået tabt efter at amtet blev nedlagt og pasningen er overgået til Syddjurs Kommune. Det lader sig ikke gøre at finde oldtidshøjen og lystanlægget ad denne vej i dag, med mindre man i forvejen er stedkendt.

Derfor er den eneste reelle adgangsvej nu, hvis man kommer fra Taastrup-siden, at dreje fra Kolindvej til venstre ad Barkærvej, og så ud for Korupsøgaard at dreje til højre op i skoven. Her skal man kort efter at være kommet ind i skoven dreje til venstre og kort derefter til højre – og så har man små hundrede meter fremme oldtidshøjen liggende inde i skoven til venstre.

Amtets informationstavler ved både runddyssen og lystanlægget er intakte. Og stemningen i granskoven er speciel, ikke mindst på grund af oldtidshøjen. Oldtidshøjen og Martens´ lystanlæg ligger i den yderste nordlige udkant af Nationalpark Mols Bjerge, og der ligger klart en opgave for nationalparkens bestyrelse og administration i, for det første at sikre pasning og pleje af oldtidshøjen og lystanlægget, og for det andet at genskabe offentlighedens adgang.

Oldtidshøjen i Taastrup Sande, et imponerende over 5000 år gammelt oldtidsminde.

I det følgende skal der redegøres nærmere for, hvad oldtidshøjen er og hvad vi ved om den.

En runddysse fra bondestenalderen

Oldtidshøjen har været kaldt sådan af de lokale, så længe nogen af dem kan huske. Mere konkret har vi at gøre med en stor runddysse, hvor såvel dækstenen som de fleste randsten og gangen ind til gravkammeret er bevaret helt intakt.

De allerførste stenalderbønder begravde deres døde i langhøje som de to, der er fundet ved Barkær i skoven tæt ved oldtidshøjen. Barkær-langhøjene blev udgravet af professor Glob i 1948 og blev efter udgravningen tildækket igen, så de ikke mere kan ses. De ligger i skovkanten ud mod den udtørrede Korup Sø's sydøstlige side. De dateres til den allerførste tid efter at vore forfædre var blevet bønder, perioden ca. 4000 – 3500 før Kristi fødsel.

Taastrup-oldtidshøjen hører til næste ”generation” af begravelsespladser, nemlig runddysserne og lidt senere langdysserne, der hører til i perioden 3500 – 2800 før Kristi fødsel.

Dermed er Taastrup-oldtidshøjen fra samme tid som den langt mere kendte Poskær Stenhus på Mols. På mange måder kan den også måle sig med Poskær, hvad angår størrelse og bevaringstilstand. Men den ligger utilgængelig inde i skoven, mens Poskær Stenhus ligger synlig for enhver fra landevejen mellem Knebel og Agri, så det er naturligt, at Poskær er blevet langt mest kendt og er nær ved at kunne kaldes ”folkeeje”.

At Poskær er bevaret i dag, skyldes nogle dramatiske begivenheder sidst i 1800-tallet, for runddysens synlighed var et handicap, da vejbyggeriet for alvor tog fart på det tidspunkt. Det var fristende at slå alle de prægtige sten til skærver – og det var lige ved. Kun behjertede og historisk bevidste lokale borgere forhindrede det.

Anderledes med oldtidshøjen i Taastrup. Den ligger i et område, hvor der ikke taltes om vejanlæg, og den har ligget skjult i skoven lige siden skoven blev plantet i begyndelsen af 1800-tallet. Det forklarer oldtidshøjens flotte bevaringstilstand.

”Troidstenen”

Folk har altid spekuleret på, hvordan det kunne lykkes oldtidsbønderne at få de store sten, og ikke mindst dækstenene øverst oppe, på plads på dysserne.

Dækstenen over gravkammeret.

Ved Poskær ved vi, at den enorme dæksten er sprængt ud af en større sten, og må være fragtet på plads af stenalderbønderne. Man kan gætte på, at det er foregået på træruller, men vi ved det ikke.

Vi ved det heller ikke i Taastrup – men vi har den folkelige forklaring på det uforklarlige. Det kan vi se på det gamle matrikelkort fra 1844, hvor oldtidshøjen er afsat som ”Troels Steen”, hvilket er at udlægge som ”Troidstenen”.

Historien er åbenbart opstået ved, at fire fordybninger på stenen er blevet tolket som fingeraftryk fra en trolld, der altså har haft fat i stenen. Ifølge overleveringen blev stenen i sin tid kastet i raseri af en trolld fra Korup tværs over søen til dens nuværende beliggenhed. Det er ganske vist... og dog må jeg med skam melde, at det ikke er lykkedes mig at finde mærkerne efter trolldens fingre på stenen. Andre bedyrer dog, at de er der...

Da Taastrup Sande i sin tid blev overleveret til "bymændene" i Taastrup i 1869, efter at sandflugten i området kunne anses for at være endeligt bekæmpet, fulgte en forpligtelse til at passe og pleje oldtidshøjen med.

I 1885 blev oldtidshøjen fredet, og ved denne lejlighed lovede "de Taastrup bymænd" igen at "frede og værne om dette mindesmærke fra den fjerne oldtid". Det hedder videre, at "den som forsætlig tilføjer mindesmærket en større beskadigelse ifalder en bøde af mindst 10 tønder byg, hvilken skade bliver at indbetale til sognets fattigkasse". Denne bestemmelse er stadig gældende, så pas venligst på, når du færdes i området.

Oldtidshøjen har været centrum i mange fester og arrangementer, som blev holdt i Martens' Lystanlæg og på en anlagt danseplads ved siden af. Der vides at være holdt pinsefester og grundlovsfester så sent som i 1920'erne.

Lokalt har oldtidshøjen langt tilbage været kaldt "den store sten", og det afspejler muligvis, at kun den store dæksten har været synlig tilbage i sandflugtens tid. Navnet "Trolldstenen" kunne tyde på det samme. Dyssen kan så være frilagt i forbindelse med fredningen i 1885 – eller måske er det sket senere i forbindelse med områdets anvendelse til festplads for egnens befolkning.

Lokale fortæller, at når familierne på de omliggende gårde skulle gå en tur, gik den normalt til "den store sten". Da Margrethe Rasmussen (på stenen) og Søren Jensen (til højre) blev gift i 1926, gik turen også til stenen, hvor brudeparret blev forevigt ved stenen, omgivet af familiemedlemmer.

I øvrigt diskuteres det stadigvæk blandt arkæologer, om dysserne oprindeligt har været helt eller delvist dækket med jord.

Efter hvad lokalkendte oplyser, har der også været en langdysse i Taastrup Sande. Men den blev ødelagt og brugt til at bygge kampestensladen på det nærliggende "Magdalenesminde".

Oldtidshøjen i Taastrup Sande, eller som det også har heddet efter tilplantningen: Taastrup Granskov, er bestemt et besøg værd. I tilgift kan man besøge Martens' Lystanlæg, som ligger op til oldtidshøjen, og som er beskrevet i sin egen artikel i Syddjursportalens oplevelsesguide.

Vilfred Friborg Hansen i nov. 2010.